

Shopping

- Ett spel om konsumenträtt

Göteborgs Stad
Konsument och medborgarservice

**PEDAGOGISKT
CENTRUM**
 Utbildning

Göteborgsregionen och GR Utbildning

GR är en samarbetsorganisation för 13 kommuner i Västsverige - tillsammans har medlemskommunerna 900 000 invånare. Förbundets uppgift är att verka för samarbete över kommungränserna och vara ett forum för idé- och erfarenhetsutbyte inom regionen.

GR Utbildning arbetar med utbildningssamverkan, gymnasieintagning, upplevelsebaserat lärande, pedagogiskt centrum och läromedel.

Pedagogiskt Centrum

Pedagogiskt Centrum syftar till att utveckla, utbilda och genomföra verksamhet med den upplevelsebaserade pedagogiken som verktyg och förhållningssätt. Pedagogiskt Centrum sätter det livslånga lärandet i fokus och vänder sig till alla verksamheter inom utbildningssektorn. Den primära målgruppen är pedagogisk personal inom grundskolans senare år, gymnasieskolan, vuxenutbildning och högskola. Pedagogiskt Centrum har fyra verksamhetsområden; forskning, utveckling, utbildning och aktion.

Pedagogiskt Centrum är marknadsledande inom upplevelsebaserat lärande i Sverige i utbildningssektorn. Med över tio års erfarenhet av upplevelsebaserat lärande, en naturlig närhet till målgruppen och möjligheten att leverera breda helhetslösningar inom området utgör Pedagogiskt Centrum redan idag ett självklart val för målgruppen. De kvalitativa målen med Pedagogiskt Centrum är att:

- utveckla pedagogik för en skola i interaktionssamhället
- bidra till utvecklingen av det livslånga lärandet

www.pedagogisktcentrum.se

Konsument Göteborg

Konsument Göteborg är en kommunal förvaltning vars främsta uppgift är att ta tillvara konsumenternas intressen. Vi ger kostnadsfri rådgivning till dig som bor i Göteborg, Ale, Kungälv, Partille och Öckerö kommun. Du kan även vända dig till oss om du har funderingar kring energi. (gäller ej boende i Kungälv och Ale)

Som konsument kan du inte vara specialist på allt. Därför finns vi. Har du frågor innan du ska köpa något eller klagomål på det du har köpt? Fråga oss - och vi svarar. Vi ger dig råd och stöd om du hamnat i tvist med något företag. Du kan även vända dig till oss om du har funderingar kring energi. Det kan gälla besparingar i den egna bostaden eller något annat.

Box 11 364, 404 28 Göteborg
Besöksadress: Postgatan 16
Telefon 031-368 08 00 • Fax 031-368 08
04www.goteborg.se/konsument

Tid

45-60 minuter

Antal deltagare

10-30 deltagare

Copyright

Detta material är © Copyright Konsument Göteborg 2011. Materialet får fritt kopieras och användas i utbildningsverksamhet så länge källa anges.

Design:

Version 5.0

Carl Heath

Karl Alfredsson

Kristin Rådesjö

Fredrik Åkerlind

Alexander Hallberg

Layout och bearbetning:

Mikael Cederbom

Tack till:

Ximena Alvarez Garcès, åk 9 Nya Lövgårdsskolan

Joachim Lysell, åk 9 Hovåsskolan

8D Sörgårdsskolan, Mölndal

Bakgrund

Under tonåren ökar ungdomars kontakt med företag och handelssituationer. Det är inte alltid lätt att välja och vraka bland olika erbjudanden. Detta material är en hjälp för att medvetandegöra unga människor kring konsumentfrågor och konsumenträtt. I materialet finns ett pedagogiskt spel med tillhörande frågeställningar att arbeta vidare med i klassrummet. Materialet riktar sig primärt till grundskolans årskurs 8, men går mycket väl att använda för äldre målgrupper också.

Förarbete

Innan spelet så behöver du ha kopierat och klippt ut och sorterat valuta till ett värde av ca 7500 kronor. Pedagoger behöver också ha skrivit ut rollerna (bilaga 1.) och händelserna (bilaga 2.)

Rollutdelning

1. Klassen delas upp i sex grupper. Varje grupp får slumpmässigt en roll tilldelad. Varje grupp kommer tillsammans i gruppen att agera utifrån deras rolls perspektiv under spelet.
2. Elevena läser och sätter sig in i sin roll som de har fått. Förslagsvis läser någon i gruppen högt för de andra i gruppen.
3. För att skapa en förståelse i respektive grupp för deras roll så ska grupperna när de läst klart rollen diskutera fram tre ord som de upplever representerar rollen. Detta får de sedan redovisa. Det ger de andra grupperna en möjlighet att få en överblick över de andras roller.
4. Har de frågor om rollen så går det givetvis bra att hjälpa dem att tolka rollen, men det är samtidigt viktigt att varje grupp känner delaktighet och känner att de "äger" sin roll.
5. Ställ gärna också kontrollfrågor till grupperna som t.ex. "Känns rollen trovärdig?" och "Skulle den här rollen kunna gå på er skola?". Denna typ av frågor ökar rollernas trovärdighet.

6. Sedan får varje grupp utdelat sin rolls startkapital som består av 500 kronor.

Genomförande

1. Pedagoger delar ut eller läser upp olika händelser som inträffar i rollernas tillvaro. Det finns tio olika händelser. Du kan som handledare fritt välja vilka händelser du vill använda.
2. Efter varje händelse diskuterar gruppen hur rollen ska agera i den givna situationen och väljer sedan något av fyra svarsalternativ. Det är viktigt att gruppen utgår ifrån vad rollen skulle ha valt och inte vad de själva hade gjort i den situationen. Varje grupp antecknar den situation de råkar ut för.
3. Sedan redovisar varje grupp sitt val och ger en motivering varför de tror att rollen handlade som den gjorde.
4. Pedagoger berättar sedan vad konsekvenserna blir av valen. Det innebär att grupperna antingen får pengar eller måste ge pengar till pedagoger. Om en grupp hamnar på minus skriver pedagoger upp skulden på en lapp och ger den till gruppen. Om gruppen senare i spelet hamnar på plus kan de betala sin skuld. Skulden kan även öka beroende på rollernas val. Det är viktigt att poängtera för elevena att det inte handlar om att vinna genom att få mycket pengar utan det handlar om att välja alternativ efter vad rollen skulle ha gjort.
5. Efter varje genomfört dilemma så får rollerna en månadspeng, alla får 500 kr (genomsnittet för 14 åringars månadspeng 2005 var enligt Nordea 441 kr). Detta är också startsumman för samtliga roller. Ett alternativ till att få månadspeng mellan varje dilemma är att bestämma att deltagarna får månadspeng samtidigt som man gör en ekonomigenomgång, exempelvis var tredje dilemma, detta skapar en lite tightare ekonomi för karaktärerna.

När grupperna har gjort sitt val så får de reda på konsekvensen av deras handling i form av ett ekonomiskt utslag. Denna konsekvens adderas på deras konto som antingen en plus eller en minuspost. Beroende på hur många dilemman man väljer att använda är det lämpligt att under spelets gång ha några avstämningsperioder där gruppen får räkna ut hur rollens privatekonomi ser ut för tillfället.

6. Därefter kan pedagogen välja att ha en kort efterdiskussion till händelsen som eleverna har jobbat med. Eller så väljer pedagogen att ha en stor efterdiskussion när samtliga händelser är genomgångna och istället går vidare till nästa händelse.

7. När en händelse är avklarad fortsätter pedagogen med nästa, tills de frågeställningar som valts att genomföras är avklarade.

- Vad är ett avtal? Vad innebär avtalsrätten när man handlar?
- Vad är bindningstid? Vad är viktigt att tänka på vid bindningstider?
- Vad är viktigt att tänka på när man lånar pengar? Vad finns det för risker med att låna pengar? Vad händer om jag inte kan betala min skuld?
- Vad innebär det att vara omyndig när man ska handla något? Vad är det för regler som gäller när man fyllt 16 år? 18 år?
- Vad ska man tänka på när man handlar på Internet?
- Vad innebär ångerrätten? Hur lång tid har jag på mig för att ångra ett köp?
- Vad finns det för regler när jag handlar något av en privatperson?
- Vad bör man tänka på vid en prenumeration? Vad innebär en prenumeration?
- Vad är bindningstid? Hur fungerar bindningstid?

Efterdiskussion

Frågor som kan diskuteras i klassen kring övningen

- Hur var det att i grupp gestalta en karaktär?
- Var det vid något eller några tillfällen som du inte var överens med gruppens val?
- Upplevde du att det var stor skillnad mellan vilka val karaktären gjorde och vilka val du själv skulle ha gjort?
- Varför är det bra att använda en karaktär för att göra valen istället för att göra valen själv?

Frågor som kan diskuteras i klassen kring

konsumenträtt

- Vad gör man när man reklamerar något? Vad är en reklamation?
- Vad betyder öppet köp? Måste en affär ha öppet köp? Vad är viktigt att tänka på vid öppet köp?
- Vad betyder Bytesrätt? Måste en affär ha Bytesrätt? Vad är viktigt att tänka på vid ett byte?
- Vad är ett Kvitto? Varför är det viktigt med kvitton?
- Vad är ett tillgodokvitto? När används ett sådant?

Tips och förslag

- Fundera gärna över vilken möblering som krävs inför simuleringen. Beroende på antalet deltagare och gruppernas storlek är det en god idé att spela simuleringen i en lokal som går att möblera efter behov.
- Tänk på att anteckna vad som sker under själva aktiviteten, vad deltagarna gör och hur de resonerar kring de olika alternativen. Det underlättar mycket i efterdiskussionen.
- För att skapa lugnare samtal kan man inför gruppdiskussionen be dem att, var och en för sig, under tystnad, fundera ett par minuter över deras egna ställningstagande och hur de ska formulera sig.
- För att ytterligare öka känslan av lugn och spänning inför diskussionen kan man spela någon avslappnande musik.
- En bra uppföljning av spelet kan vara att beskriva uppkomna tankar och idéer ur efterdiskussionen i text, som en vidare koppling till det fortsatta arbetet med konsumenträtt.

Tips på varianter

1. För att tydliggöra rollernas ekonomi kan pedagogen göra en tabell på tavlan och efterhand fylla i hur det går för samtliga rollers ekonomi. Det gör det tydligt för eleverna att se hur det går för samtliga grupper.
2. Ett alternativ är också att helt ta bort valutan i spelet och bara fokusera på valen. Det innebär att gruppernas val inte renderar i +/- i pengar utan valen endast ger ett underlag för diskussion. Detta skyndar på spelet och gör också att eleverna inte fokuserar på pengarnas betydelse som ett mätinstrument för att bedöma deras val och i viss mån insats.

Bilaga 1. Roller

Shoo!

Jag heter Nadja och är typ 16 år gammal. Jag bor tillsammans med min morsa och min lillasyster i en liten trerumslägenhet. Jag trivs inte så bra hemma och längtar efter att bli så stor att jag kan flytta hemifrån. Det ska bli skönt att komma bort och slippa morsas tjat.

Jag går i 1:an på gymnasiet och jag tycker det är skittråkigt. Det händer ganska ofta att lärarna frågar varför jag inte har varit på lektionerna, men de borde fatta att det finns tusen roligare saker att göra än att gå i skolan.

Det bästa jag vet är att hänga med mina kompisar. Vi brukar dra ner på stan och vi hänger ofta med lite äldre killar. På stan brukar vi titta i affärer och det händer ganska ofta att jag köper kläder eller smink. Om jag ska på fest så händer det att jag klipper mig hos en cool hårfrisör. Jag har sett till så att jag får mitt studiebidrag av min morsa så att jag kan handla själv. Fast mina pengar tar ofta slut så fort. Den sista veckan har jag aldrig pengar att ringa för och det känns trist.

Det är viktigt för mig att göra som jag själv vill. Jag vill inte att någon ska bestämma över mig. Ibland kan jag göra saker som jag senare ångrar. Jag tycker inte om folk som är mesiga och inte vågar göra saker. Många säger att jag är en tuff tjej som ofta hamnar i problem, men jag skiter fullständigt i vad de tycker!

Nä, nu hinner jag inte skriva mer. Jag ska dra med en kompis på bio.

/ Nadja

Ciao!

Jag heter Maria och jag är 15 år gammal. Jag bor typ tillsammans med min mamma och pappa i en stor villa. Jag har en äldre brorsa som precis har flyttat ihop med sin tjej. Hon jobbar i en klädaffär och är superschysst!

Jag går typ i nian och det är väl helt ok. Lektionerna är sega (förutom idrott), men rasterna är perfekta. Jag har mängder med kompisar och vi har alltid kul! Det är fult att skryta, men jag måste erkänna att jag är väldigt populär. En annan sak som är bra med skolan är att det finns många snygga killar på skolan.

På helgerna brukar jag och mina kompisar träffas på stan och typ fika. Ibland går vi på någon fest ihop. Ibland kan det vara lite jobbigt, eftersom det kostar rätt mycket att fika och gå på fest. Man vill ju ha de senaste kläderna och ha pengar till mobiltelefonen så att man inte missar något viktigt. Jag får ha hand om mina egna pengar, och brukar hjälpa till lite extra hemma för att få lite mer pengar. Fast de tar ofta slut innan jag får nya.

Det viktigaste i livet för mig är att se bra ut, ha snygga kläder och vara populär. Vissa säger att jag gör vad som helst för att folk ska tycka om mig, och det kanske stämmer. Jag funderar inte så mycket över sådant.

Nä, nu ska jag kila till stan och fika med Josef och Ana!

Puzz /Maria

Hej!

Jag heter Cecilia, men kallas för Cissi, och är 15 år gammal. Jag bor med mina föräldrar i en ganska stor lägenhet. Jag har inga syskon, men vi har två hundar så jag klarar mig rätt bra ändå. Sen rider jag också, så klart.

Jag går i nian och tycker att det är ganska kul i skolan. Jag ska försöka komma in på ett naturvetenskapligt program på gymnasiet så jag pluggar ganska så mycket. I klassen har jag några bra kompisar.

Eftersom jag rider så mycket så hinner jag inte göra så mycket annat. Det kostar rätt så mycket att rida också och jag vill ju ha så bra utrustning som möjligt. Det är viktigt att både jag och hästen ser bra ut när vi tävlar. För att ha råd med min hobby så sparar jag de mesta av mina pengar och är noggrann med att skriva upp hur mycket pengar jag har och vad saker kostar. Jag känner flera som har skulder för att de slarvat, men sådan är inte jag.

Det viktigaste för mig är min familj och att må bra. Jag mår bra när det går bra i skolan och när jag rider och träffar mina kompisar i stallet. En del kan nog tycka att jag är lite tråkig och försiktig. Men ibland skulle jag önska att jag vågade ta lite mer chanser, en del säger att man har roligare om man gör det, kanske har de rätt?

Nu ska jag ut och gå med mina hundar! Kramis!

/Cissi

Tja!

Jag heter Lukas är 15 år gammal. Min familj består av farsan och min skittråkiga storasyster. Vi bor i ett radhus, och som tur är så har jag ett eget rum. Ibland bor jag med min morsa också, men inte så ofta.

Jag går i nian och är sååå trött på skolan! Jag ska försöka komma in på ett praktiskt program på gymnasiet så att jag får göra det jag tycker är kul. Jag tycker nämligen att bilar och motorer är det roligaste som finns. Jag får erkänna att jag kanske inte är så intresserad av skolan. Det viktigaste är att hänga med kompisarna och se till att i alla fall få godkänt i slutbetygen.

På helgerna hänger jag mest med killarna och mekar med mopeder, eller så spelar jag fotboll. Jag är en sån där som aldrig har pengar, jag vet inte riktigt var de tar vägen. Trots att jag får månadspeng av morsan så tar den slut på typ tre sekunder. Ibland har jag haft skulder för att jag köpt något som kostade mer än jag trodde. För att morsan inte ska märka något så lånar jag pengar av mina kompisar istället. Men nu har jag rätt mycket skulder till flera personer och jag har inte riktigt kommit på hur jag ska lösa det hela. Men det går nog bra på något sätt, tänker jag.

Det viktigaste för mig är att mina kompisar tycker att jag är tuff. Det har hänt att någon har sagt att jag egentligen verkar osäker, men det håller jag inte med om, även om jag kanske måste erkänna att jag inte alltid känner på samma sätt inombords som jag är på ytan.

Nu har jag inte tid med er längre, ska iväg och titta på en ny mobiltelefon! Ha det!

/Luke

Hallå!

Jag heter Carlos och är 15 år. Jag bor tillsammans med min farsa och morsa och mina två äldre bröder. Vi bor i ett litet hus och jag delar rum med en av mina bröder. Jag längtar till min äldsta brorsa ska flytta ut så att jag kan få ett eget rum.

Jag tycker det är ganska schysst i skolan, både plugget och kompisarna. Jag funderar på att läsa vidare på teknisk linje eftersom jag är intresserad av datorer och sånt. Plugget är som sagt rätt ok, men det spelar ingen större roll. Jag klarar mig alltid.

Efter skolan och på helgerna hänger jag mest med killarna och spelar onlinedataspel. Vi spelar rätt mycket och funderar på att tävla. Tyvärr är alla rätt slöa, så vi får se när det blir av. Vi spelar en hel del, och det blir ju rätt så mycket pengar som går åt, både till dataspelen och att man måste betala för att spela varje månad. Jag är rätt så bra på att betala det jag ska, men jag orkar nästan aldrig läsa avtal och sånt, så det har hänt att jag fått betala mycket mer när jag köpt saker än jag trodde.

Det viktigaste i livet är att ta det lugnt och trivas i livet. Jag tror allt löser sig och det gäller bara att vara en schysst kille. En del upplever mig som lite flummig, och det kan nog faktiskt stämma.

Nä, nu ska jag dra ner på stan och kolla in ett nytt grafikkort som just har kommit. Det vore sååå bra att ha, om jag har råd alltså.

/Carlos

Tjaba!

Jag heter Michael och är 16 år gammal. Jag bor tillsammans med mina föräldrar och syster i en lägenhet. Det händer att mina föräldrar bråkar en del och då är det skönt att kunna stänga in sig på sitt rum.

Jag går i årskurs 1 på gymnasiet och tycker att skolan är riktigt kul. Jag har kanske inte så mycket kompisar i skolan, men jag tycker att det vi läser oftast är spännande. Jag är rätt så intresserad av musik och spelar bas. Jag skulle gärna vilja vara med i ett band, men jag har inte hittat några att spela med ännu.

På helgerna är jag oftast hemma, men sedan i somras så har jag faktiskt varit på fest med klasskamraterna och så. När jag är ute så brukar jag vara med min bästa kompis Ola. Han vill ofta hitta på en massa saker, som att gå på bio, gå och titta i affärer på stan och sånt. Men det kostar ofta mycket pengar, och jag kanske är lite snål av mig. Jag gillar att spara och hittar jag något som är bra och billigt så händer det att jag köper. Men först efter att jag läst på om vad det är jag köper och kontrollerat så att det inte är något konstigt. Ola har till exempel köpt prylar till sin gitarr på Internet, men det skulle jag inte våga tror jag.

Det viktigaste för mig i livet är nog att det ska gå bra för mig. Vissa tycker nog att jag är tystlåten och att jag har svårt att säga ifrån, och det stämmer nog. Jag tycker inte om problem, eller jobbiga situationer. När jag hamnar i sådana situationer har jag svårt att få ta mig ur dem. Det är något jag känner att jag måste bli bättre på!

Nä, nu ska jag sätta mig vid datorn och plugga! Med vänlig hälsning

/Michael

Bilaga 2. Händelser för rollerna

Trasig dragkedja

Du sitter på ett café och dricker thé med några av dina kompisar efter skolan. Ni pratar om allt nytt som finns i affärerna nu och vad man kanske ska köpa. En av dina kompisar, Petter, säger att du har snygga jeans men ser att dragkedjan har gått sönder. Du blir irriterad och frågar om någon vet om man får lämna tillbaks dem när de är trasiga. Petter påstår att det visst går, men du är lite tveksam. Går det att lämna tillbaks jeansen till affären och få pengarna tillbaka?

Alternativ:

1. Det är alltid tillåtet att lämna tillbaka en vara om den var trasig när den köptes och om man kan visa upp kvittot, så jag går tillbaka med jeansen.
2. Det går inte att få pengarna tillbaks, det enda man får göra är att byta jeansen till något annat i samma affär så det är bättre jag behåller dem.
3. I vissa affärer går det bara att få pengarna tillbaks om man har med sig kvittot, och det har ju jag, så jag går tillbaks med dem.
4. Efter tre dagar är det för sent att både byta jeansen eller få pengar tillbaks så det är kört för mig.

REA på jacka

En eftermiddag är du ute och handlar och hittar i en affär en jättesnygg jacka till nedsatt pris. Den har kostat 1000 kronor men är nu sänkt till bara 800 kronor. Den ligger i en låda som det står REA!!!! På precis vid ingången till affären. På en skylt vid kassan står det "öppet köp tre dagar. Bytesrätt 30 dagar. Gäller ej reavaror." Du har rätt bråttom och funderar över om du ska köpa jackan eller inte, trots att du inte hinner kolla så att den passar och känns bra. Hur gör du?

1. Eftersom jackan säljs till nedsatt pris så kanske jag inte kan ångra mitt köp, men jag köper den ändå eftersom den är så snygg.
2. Jag köper jackan och tänker att jag ändå kan byta den senare eller få ett tillgodokvitto om den inte passar.
3. Jag köper jackan direkt! Det går ju att få den på öppet köp och jag får pengarna tillbaks om den inte passar.
4. Eftersom jackan säljs till nedsatt pris så är det inte alls säkert att jag kan byta den, så jag avstår ifrån att köpa jackan

Nytt mobilabonnemang

När du kommit hem ifrån skolan så ringer en telefonförsäljare hem till er och frågar om du vill byta mobilabonnemang. Säljaren berättar att du får en mycket billigare kostnad per månad om du väljer det nya abonnemanget. Du får ringa billigt samt 1000 fria sms för bara 300 kronor i månaden. Det enda som verkar dåligt är att du måste binda dig på det nya avtalet i 24 månader. Idag ringer du för ca 100 kronor månaden men vill egentligen kanske ringa mer. När du jämför kostnaderna som säljaren berättar om i telefon med de kostnader du har för mobiltelefon idag så känns det som ett bra alternativ . Hur gör du?

1. Jag tycker att det verkar intressant och tackar ja till erbjudandet på en gång!
2. Jag tycker att det verkar jättebra, men ber telefonförsäljaren att ringa tillbaks när min mamma är hemma, så att hon får bestämma hur det ska vara.
3. Jag tycker att det låter bra, men vågar inte binda mig på två år. Det är ju jättelång tid! Så jag tackar nej.
4. Eftersom min mamma är den som har skrivit på avtalet så säger jag till telefonförsäljaren att jag inte kan bestämma, och tackar nej.

Tröja köpt på Internet

För ett tag sedan surfade du runt på nätet och såg en annons för en grymt snygg tröja som är modern just nu. Tröjan var för dyr för att du skulle kunna köpa den själv men eftersom du hade hjälpt till mycket hemma den sista tiden så sa dina föräldrar att de skulle hjälpa dig med halva kostnaden. När tröjan kom på posten för tio dagar sedan så visade det sig att den var för liten. Efter en diskussion började ni fundera på om det gick att byta tröjan eller inte, och om det var nödvändigt. Hur gör du?

1. Jag tycker att det verkar lite jobbigt att byta tröjan nu när den ändå har kommit hem, så jag behåller den, trots att den inte riktigt passar.
2. Eftersom den är köpt på Internet så går det inte att byta den, så jag behåller tröjan även om jag inte vill.
3. Jag byter tröjan eftersom det går att byta saker även om man köpt dem på Internet. Fast jag får betala fraktkostnaden.
4. Jag väntar två veckor och funderar på om jag ska byta tröjan eller inte, så att jag har fattat ett riktigt bra beslut.

PSP (Playstation portabel) på Blocket

Du sitter hemma och tar en paus medan du pluggar till ett prov. Du surfar runt på Internet och hittar en helt grym PSP med spel. Du har länge tänkt på att du vill ha en PSP. Den är 2000 kr billigare än i affären för att den är begagnad och finns till försäljning av en privatperson på Blocket. Nu kostar den 1000 kronor. Du har pengarna till att köpa den, men samtidigt är du också lite fundersam över vad du skall göra. Hur gör du?

1. Jag skriver ett avtal och lägger in bilden och texten om PSP:n i avtalet och skickar det så att säljaren kan skriva på innan jag köper.
2. Jag vågar inte köpa den på Internet eftersom det är en begagnad PSP och den skulle köpas av en privatperson.
3. Jag tycker PSP:n verkar sååå bra och köper den direkt!
4. Jag skriver ett avtal och lägger in bilden och texten om PSP:n och kollar upp vem det är som säljer, så att jag vet så mycket som möjligt innan. Sen låter jag min mamma skicka iväg avtalet så att båda skriver på innan jag köper denna PSP.

SMS-lån

De kommande veckorna händer det mycket roligt som kostar pengar och det är lång tid tills du får ny månadspeng. Du känner dig nere och sitter hemma och surfar på din dator. Plötsligt ser du en annons om ett så kallat sms-lån; *"SMS:a oss och du får räntefritt 1000 kronor på ditt konto inom 15 minuter!"*. Du tror inte att det är sant, det skulle ju lösa dina problem! Det enda kruxet är att man måste vara 18 år. Din mamma står på ditt mobilabonnemang och om du sms:ar från din mobil och uppger din mammas namn, personnummer och adress på hemsidan så blir det hon som står på lånet. Du kan ändå skriva ditt eget bankkonto och ha pengarna på ditt konto inom 15 minuter. På företagets hemsida står det att de tar en avgift på 300 kronor för lånet på 1000 kronor och det kommer att dras 25 kronor på din telefonräkning. Vad gör du?

1. Även om det är lockande att låna pengarna bestämmer du dig för att helt enkelt leva billigt resten av månaden så du lånar inte pengarna. Du bestämmer dig dessutom för att vara sparsam nästa månad.
2. Du lånar 1000 kronor i din mammas namn. Din mamma märker det och du får betala det hela av egna pengar till henne.
3. Du inser att det blir svårt att få råd att betala tillbaka pengarna med din månadspeng om ditt lån skulle upptäckas och du lånar inte pengarna.
4. Du tycker att det verkar för riskfullt att låna pengar på detta sätt och frågar istället en kompis om ett mindre lån på 500 kronor för att få pengar till allt det roliga som händer framöver.

Frisörbesök

Du har ganska lockigt hår och har länge velat göra en så kallad rakpermanent för att se om du trivs i rakt hår. Du färgade ditt hår för någon månad sedan och har hört något om att man inte kan rakpermanenta ett färgat hår. När du beställer tid hos frisören frågar du om det går att göra en rakpermanent trots att ditt hår är färgat och du får till svar att det går att göra det, men att håret kanske kan bli lite slitet. Du får en tid hos frisören och påbörjar behandlingen. När permanentkrämen har suttit i några minuter börjar det kännas väldigt konstigt i hårbotten. Det kliar och svider. När frisören sköljer ur håret fylls vasken med ditt hår, som har börjat gå av. Du blir givetvis helt förtvivlad. Frisören säger att det är sådant som kan hända och kräver betalt av dig.

Hur gör du?

1. Även om det bär emot att betala så är du rädd att frisören kan polisanmäla dig om du vägrar att betala. Därför betalar du vad det kostar och går därifrån.
2. Du är jätteledsen och arg att du har tappat delar av ditt hår och vägrar att betala.
3. Även om du är ledsen över att ditt hår är förstört så har ju ändå frisören gjort det du bad om så du betalar vad det kostar.
4. Du betalar inte utan tänker istället ta reda på om du kan anmäla frisören eftersom ditt hår är förstört.

Utdragen reparation

För några veckor sedan började du få problem med din mobiltelefon. Du lämnade in den på reparation och de sa att de skulle kontakta dig om en vecka så att du kunde hämta den. Eftersom mobilen var ganska ny så gick reparationen på garantin och du behövde inte betala något. Det drog ut på tiden och efter två veckor kontaktade de dig och sa att du kunde hämta din mobil. När du kom hem märkte du att felet fortfarande var kvar. Nästa dag lämnade du in mobilen igen och i affären sa de att de inte förstod varför felet var kvar och att det kan ta två veckor till innan de har fixat felet. Nu har det gått tre veckor och du har fortfarande inte hört något ifrån dem. Att vara utan mobiltelefon var ju inte att tänka på så du har lånat en kompis gamla telefon och köpt kontantkort under tiden din mobil har varit inlämnad. Samtidigt har du fått räkningar för abonnemanget som tillhör den inlämnade mobilen. Hur gör du nu?

1. Eftersom du inte betalar något för reparationerna så kan du inte kräva att få någon ersättning för dina utlägg. Du väntar tills felet är åtgärdat.
2. Det funkar bra med den lånade mobilen så du väntar tills felet är lagat.
3. Du kräver ersättning för de mer kostnader du fått på grund av kontantkorten.
4. Du kräver ersättning för kostnader som du har haft för kontantkorten och abonnemanget samt kostnader för bussresorna till och från affären. Om felet fortfarande är kvar efter den andra reparationen kräver du dessutom en helt ny mobiltelefon.

Medveten Shopping

Vårterminen har gått snabbt och det börjar närma sig skolavslutning med stormsteg. Du är bjuden på en fest till helgen och det känns jätteroligt. Alla dina kompisar ska dit och många tror att det här blir årets fest. Vad som dock känns mindre roligt är din garderob. Du har verkligen ingenting som du känner att du vill ha på dig på festen. Detta måste det verkligen bli ändring på. Så efter skolan tar du med dig en kompis och ni går ner på stan för att shoppa. Ni går in och ut genom varenda affär och efter några timmar har du hittat några olika alternativ som du gillar. Vad väljer du?

1. Kläder ifrån *Zingo X*. En riktigt dyr och trendig märkesaffär.
2. Kläder ifrån *Darlings*. En ganska billig affär där många på skolan handlar.
3. Kläder ifrån *Ellas Secondhand*. Coola och ovanliga begagnade kläder. Billigt!
4. Kläder ifrån *Urban Conscience*. Affär som säljer ekologiska och rättvisemärkta kläder. Lite dyrare kläder men tillverkade på ett bra och schysst sätt.

Ringsignaler

För några veckor sedan satt du och slökollade på TV. Plötsligt såg du en riktigt bra reklam ifrån FUN TIME som berättade om hur du gratis kunde få en massa coola ringsignaler till din mobil. Du tvekade inte att skicka ett sms till numret i reklamen. Det dröjde inte länge innan du började ladda hem ringsignal efter ringsignal. I början tyckte du det var kul, men sen tröttnade du och nöjde dig med de signaler du hade. Efter några veckor kom chocken när du fick räkningen. Det visade sig att när du skickade det första sms:et till företaget gick du med på att prenumerera på signaler till en kostnad på 100 kronor i veckan. Du var även bunden till detta i minst 2 månader till. Den information hade stått i väldigt liten text i reklamen som hade varit omöjlig att läsa. Vad gör du?

1. Kontaktar företaget och hävdar att du inte visste att du sagt ja till en prenumeration.
2. Kontaktar företaget och berättar att du inte är 18 år och inte kan ingå avtal och därför vill häva köpet.
3. Behåller prenumerationen och ser till att beställa hem signaler för de 100 kronorna i veckan som prenumerationen kostar. Det är alltid häftigt med nya signaler.
4. Avslutar prenumerationen och betalar tills bindningstiden är slut.

Kollektivtrafik

Klockan 19:15 en sommar dag ringer din kompis och frågar om du vill komma och spela ett nytt tv-spel. Ni har båda sett fram mycket mot att spela spelet, och nu har det äntligen kommit.

Du har ett sommarkort, fast är inte säker på om biljetten gäller hela dygnet. När du köpte kortet sa dock personen på försäljningsstället att du kunde åka *hela* sommaren med kortet och inget om att det bara gällde vissa tider. Att resa på sms-biljett till din kompis kostar 100 kronor tur och retur.

Din kompis säger att du kan åka på sommarkortet och ifall det blir biljettkontroll och kortet inte visar sig gälla, kan du alltid påpeka att du inte visste utan att du fick felaktig information vid inköpsstället.

Hur gör du? Du är verkligen pepp på att få spela det nya tv-spelet, men samtidigt kostar ju resan en del.

1. Säger till din kompis att du inte har råd att åka och att du är ganska säker på att kortet enbart gäller dagtid, så du stannar hemma.
2. Åker med sms-biljett för 100 kr.
3. Åker med sommarkortet. Eftersom du fick information om att kortet gäller hela sommaren, så är du säker ifall det blir biljett kontroll.
4. Åker fast du tror att kortet inte gäller, men har mobilen redo ifall det blir biljettkontroll - i så fall köper du en mobilbiljett direkt.

Paketresan

För era födelsedagspengar köper du och en kompis en sista-minuten-resa hos en researrangör. Du är glad att ni hade råd att åka, och såg fram mycket emot resan.

Precis innan ni kom hade turistorten som ni besöker drabbats av ett kraftigt oväder. Hotellet som ni ska sova på fick fler fönsterrutor förstörda men reparationerna är igång och ni fick veta att rummet som ni ska sova i inte har några skador.

Under vistelsens första dag går ni barfota i hotellet och du trampar på några vassa glasbitar på golvet. Det blir ett ganska äckligt sår som måste sys. Ni får hjälp av hotellreceptionisten att ringa en läkare.

Läkaren ger dig en bedövningsspruta och medan hon syr ihop såret, säger hon att du varken får bada eller gå utan kryckor - annars riskerar såret att rivas upp.

Till råga på allt meddelar läkaren att ni nu måste betala 1200 kr för besöket och antibiotika! Som om semestern inte redan var förstörd.

Du och din kompis diskuterar hur ni ska göra. Din kompis berättar att researrangören ansvarar för att ni får en bra semester, men du är lite osäker på hur långt det ansvaret egentligen sträcker sig. Det var ju trots allt bara frågan om en olycka, som ingen hade kunnat förutse. Eller?

1. Gör det bästa av situationen - det går faktiskt att ha roligt ändå, trots missöden. Olyckor sker, det är inget att göra åt!
2. Du ber researrangören ersätta vad det kostat dig att gå till läkaren. Du glömde be läkaren om kvitto.
3. Du tar med dig kvitto på läkarbesöket och visar upp detta för researrangören, förklarar vad som hände och att du vill få ersättning för den extra kostnaden.
3. Du tar med dig kvitto på läkarbesöket hem till Sverige. Efter semestern kontaktar ni researrangören och begär ersättning för hela resan, läkarbesöket, medicin samt ersättning för sveda och värk.

Flygresa

Du har tagit flyget till en annan svensk stad och ska nu resa hem. Biljetten kostade 400kr. På flygplatsen får du veta att ett vulkanutbrott orsakat ett ovanligt problem: Det är så mycket aska i luften att inga plan kan lyfta.

Du får vänta i tre timmar på flygplatsen innan du till sist får veta att flygbolaget kommer erbjuda resenärer att åka tåg istället. Tågresan tar 8 timmar, jämfört med flyget som tar 45 minuter.

En resenär på flygplatsen som skulle ha åkt med samma flyg som du talar upprört i telefon med någon bekant, och du hör hur denne säger att flygbolaget är skyldigt att ordna med likvärdig transport. Tåg, menar personen, är inte likvärdigt.

När du frågar personal på flygplatsen om ersättning för resan säger de att ett vulkanutbrott räknas som extraordinära omständigheter som företaget inte har någon kontroll över, och de är därför inte skyldiga att ersätta resenärer som blivit strandsatta.

Under tiden du väntar blir du hungrig, och köper ett mål mat på restaurangen på flygplatsen och lite fika. Det kostar 150 kronor totalt.

Hur gör du?

1. Du tar erbjudandet om att åka tåg även om resan tar lång tid.
2. Du tar erbjudandet om att åka tåg även om resan tar lång tid. Efteråt mailar du flygbolaget kopior på kvittot från restaurangbesöket, och ber om ersättning för utläggerna under väntetiden.
3. Du avböjer erbjudandet om att åka tåg utan väntar ytterligare några timmar, tills flygen börjar gå igenom, och bokar en ny flygresan för 600 kr. Flygbolaget är skyldiga att ersätta dina kostnader.
4. Då resan inte håller den standard du betalat för är flygbolaget skyldiga att återbetala dina biljetter. Du tar erbjudandet om att åka tåg, men ber sedan om ersättning för både resan och visar upp kvitto från restaurangbesöket.

Bilaga 3. Händelser för pedagogen

Trasig dragkedja

Du sitter på ett café och dricker thé med några av dina kompisar efter skolan. Ni pratar om allt nytt som finns i affärerna nu och vad man kanske ska köpa. En av dina kompisar, Petter, säger att du har snygga jeans men ser att dragkedjan har gått sönder. Du blir irriterad och frågar om någon vet om man får lämna tillbaks dem när de är trasiga. Petter påstår att det visst går, men du är lite tveksam. Går det att lämna tillbaks jeansen till affären och få pengarna tillbaka?

Alternativ:

1. Det är alltid tillåtet att lämna tillbaka en vara om den var trasig när den köptes och om man kan visa upp kvittot, så jag går tillbaka med jeansen.
2. Det går inte att få pengarna tillbaks, det enda man får göra är att byta jeansen till något annat i samma affär så det är bättre jag behåller dem.
3. I vissa affärer går det bara att få pengarna tillbaks om man har med sig kvittot, och det har ju jag, så jag går tillbaks med dem.
4. Efter tre dagar är det för sent att både byta jeansen eller få pengar tillbaks så det är kört för mig.

Konsekvenser:

1. Ekonomi: +400 kr
2. Ekonomi: -0 kr
3. Ekonomi: +400 kr
4. Ekonomi: -0 kr

Frågeställningar att arbeta med:

Reklamation
Öppet köp
Bytesrätt
Kvitton

REA på jacka

En eftermiddag är du ute och handlar och hittar i en affär en jättesnygg jacka till nedsatt pris. Den har kostat 1000 kronor men är nu sänkt till bara 800 kronor. Den ligger i en låda som det står REA!!!! På precis vid ingången till affären. På en skylt vid kassan står det "öppet köp tre dagar. Bytesrätt 30 dagar. Gäller ej reavaror." Du har rätt bråttom och funderar över om du ska köpa jackan eller inte, trots att du inte hinner kolla så att den passar och känns bra. Hur gör du?

1. Eftersom jackan säljs till nedsatt pris så kanske jag inte kan ångra mitt köp, men jag köper den ändå eftersom den är så snygg.
2. Jag köper jackan och tänker att jag ändå kan byta den senare eller få ett tillgodokvitto om den inte passar.
3. Jag köper jackan direkt! Det går ju att få den på öppet köp och jag får pengarna tillbaks om den inte passar.
4. Eftersom jackan säljs till nedsatt pris så är det inte alls säkert att jag kan byta den, så jag avstår ifrån att köpa jackan

Konsekvenser:

1. Ekonomi: -800 kr
2. Ekonomi: -800 kr
3. Ekonomi: -800 kr
4. Ekonomi: 0 kr

Frågeställningar att arbeta med:

Öppet köp

Bytesrätt

Undantag vid bytesrätt

Tillgodokvitto

Kvitton

Nytt mobilabonnemang

När du kommit hem ifrån skolan så ringer en telefonförsäljare hem till er och frågar om du vill byta mobilabonnemang. Säljaren berättar att du får en mycket billigare kostnad per månad om du väljer det nya abonnemanget. Du får ringa billigt samt 1000 fria sms för bara 300 kronor i månaden. Det enda som verkar dåligt är att du måste binda dig på det nya avtalet i 24 månader. Idag ringer du för ca 100 kronor månaden men vill egentligen kanske ringa mer. När du jämför kostnaderna som säljaren berättar om i telefon med de kostnader du har för mobiltelefon idag så känns det som ett bra alternativ. Hur gör du?

1. Jag tycker att det verkar intressant och tackar ja till erbjudandet på en gång!
2. Jag tycker att det verkar jättebra, men vill behålla mitt kontantkort
3. Jag tycker att det låter bra, men vågar inte binda mig på ett år. Det är ju jättelång tid! Så jag tackar nej.
4. Eftersom jag inte kan teckna avtal på grund av min ålder, så säger jag till telefonförsäljaren att jag inte kan bestämma, och tackar nej.

Konsekvenser:

1. Ekonomi: -300 kr
2. Ekonomi: -100 kr
3. Ekonomi: -100 kr
4. Ekonomi: -100 kr

Frågeställningar att arbeta med:

Telefonförsäljning
Avtalsrätt
Bindningstider

Tröja köpt på Internet

För ett tag sedan surfade du runt på nätet och såg en annons för en grymt snygg tröja som är modern just nu. Tröjan var för dyr för att du skulle kunna köpa den själv men eftersom du hade hjälpt till mycket hemma den sista tiden så sa dina föräldrar att de skulle hjälpa dig med halva kostnaden. När tröjan kom på posten för tio dagar sedan så visade det sig att den var för liten. Efter en diskussion började ni fundera på om det gick att byta tröjan eller inte, och om det var nödvändigt. Hur gör du?

1. Jag tycker att det verkar lite jobbigt att byta tröjan nu när den ändå har kommit hem, så jag behåller den, trots att den inte riktigt passar.
2. Eftersom den är köpt på Internet så går det inte att byta den, så jag behåller tröjan även om jag inte vill.
3. Jag byter tröjan eftersom det går att byta saker även om man köpt dem på Internet. Fast jag får betala fraktkostnaden.
4. Jag väntar två veckor och funderar på om jag ska byta tröjan eller inte, så att jag har fattat ett riktigt bra beslut.

Konsekvenser:

1. Ekonomi: -500 kr
2. Ekonomi: -500 kr
3. Ekonomi: -550 kr
4. Ekonomi: -500 kr

Frågeställningar att arbeta med:

Köp på Internet

Ångerrätten

Ångerrätt på Internet

PSP (playstation portabel) på Blocket

Du sitter hemma och tar en paus medan du pluggar till ett prov. Du surfar runt på Internet och hittar en helt grym PSP med spel. Du har länge tänkt på att du vill ha en PSP. Den är 2000 kr billigare än i affären för att den är begagnad och finns till försäljning av en privatperson på Blocket. Nu kostar den 1000 kronor. Du har pengarna till att köpa den, men samtidigt är du också lite fundersam över vad du skall göra. Hur gör du?

1. Jag skriver ett avtal och lägger in bilden och texten om PSP:n i avtalet och skickar det så att säljaren kan skriva på innan jag köper.
2. Jag vågar inte köpa den på Internet eftersom det är en begagnad PSP och den skulle köpas av en privatperson.
3. Jag tycker PSP:n verkar sååå bra och köper den direkt!
4. Jag skriver ett avtal och lägger in bilden och texten om PSP:n och kollar upp vem det är som säljer, så att jag vet så mycket som möjligt innan. Sen låter jag min mamma skicka iväg avtalet så att båda skriver på innan jag köper denna PSP.

Konsekvenser:

1. Ekonomi: -1000 kr
2. Ekonomi: 0 kr
3. Ekonomi: -1000 kr
4. Ekonomi: -1000 kr

Frågeställningar att arbeta med:

Köp på Internet

Privatköp

Köpeavtalet vid privatköp

SMS-lån

De kommande veckorna händer det mycket roligt som kostar pengar och det är lång tid tills du får ny månadspeng. Du känner dig nere och sitter hemma och surfar på din dator. Plötsligt ser du en annons om ett så kallat sms-lån; *"SMS:a oss och du får räntefritt 1000 kronor på ditt konto inom 15 minuter!"*. Du tror inte att det är sant, det skulle ju lösa dina problem! Det enda kruxet är att man måste vara 18 år. Din mamma står på ditt mobilabonnemang och om du sms:ar från din mobil och uppger din mammas namn, personnummer och adress på hemsidan så blir det hon som står på lånet. Du kan ändå skriva ditt eget bankkonto och ha pengarna på ditt konto inom 15 minuter. På företagets hemsida står det att de tar en avgift på 300 kronor för lånet på 1000 kronor och det kommer att dras 25 kronor på din telefonräkning. Vad gör du?

1. Även om det är lockande att låna pengarna bestämmer du dig för att helt enkelt leva billigt resten av månaden så du lånar inte pengarna. Du bestämmer dig dessutom för att vara sparsam nästa månad.
2. . Du lånar 1000 kronor i din mammas namn. Din mamma märker det och du får betala det hela av egna pengar till henne.
3. Du inser att det blir svårt att få råd att betala tillbaka pengarna med din månadspeng om ditt lån skulle upptäckas och du lånar inte pengarna.
4. Du tycker att det verkar för riskfullt att låna pengar på detta sätt och frågar istället en kompis om ett mindre lån på 500 kronor för att få pengar till allt det roliga som händer framöver.

Konsekvenser:

1. Ekonomi: 0 kr
2. Ekonomi: -1325 kr
3. Ekonomi: 0 kr
4. Ekonomi: -500 kr

Frågeställningar att arbeta med:

Planering av vardagsekonomi

Lån

Effektiv ränta

Inkasso

Kronofogde

Frisörbesök

Du har ganska lockigt hår och har länge velat göra en så kallad rakpermanent för att se om du trivs i rakt hår. Du färgade ditt hår för någon månad sedan och har hört något om att man inte kan rakpermanenta ett färgat hår. När du beställer tid hos frisören frågar du om det går att göra en rakpermanent trots att ditt hår är färgat och du får till svar att det går att göra det, men att håret kanske kan bli lite slitet. Du får en tid hos frisören och påbörjar behandlingen. När permanentkrämen har suttit i några minuter börjar det kännas väldigt konstigt i hårbotten. Det kliar och svider. När frisören sköljer ur håret fylls vasken med ditt hår, som har börjat gå av. Du blir givetvis helt förtvivlad. Frisören säger att det är sådant som kan hända och kräver betalt av dig.

Hur gör du?

1. Även om det bär emot att betala så är du rädd att frisören kan polisanmäla dig om du vägrar att betala. Därför betalar du vad det kostar och går därifrån.
2. Du är jätteledsen och arg att du har tappat delar av ditt hår och vägrar att betala.
3. Även om du är ledsen över att ditt hår är förstört så har ju ändå frisören gjort det du bad om så du betalar vad det kostar.
4. Du betalar inte utan tänker istället ta reda på om du kan anmäla frisören eftersom ditt hår är förstört.

Konsekvenser:

1. Ekonomi: -500 kr
2. Ekonomi: 0 kr
3. Ekonomi: -500 kr
4. Ekonomi: 0 kr

Frågeställningar att arbeta med:

Konsumenttjänstlagen
Reklamation
Skadeanmälan
Skadestånd
Avtal

Utdragen reparation

För några veckor sedan började du få problem med din mobiltelefon. Du lämnade in den på reparation och de sa att de skulle kontakta dig om en vecka så att du kunde hämta den. Eftersom mobilen var ganska ny så gick reparationen på garantin och du behövde inte betala något. Det drog ut på tiden och efter två veckor kontaktade de dig och sa att du kunde hämta din mobil. När du kom hem märkte du att felet fortfarande var kvar. Nästa dag lämnade du in mobilen igen och i affären sa de att de inte förstod varför felet var kvar och att det kan ta två veckor till innan de har fixat felet. Nu har det gått tre veckor och du har fortfarande inte hört något ifrån dem. Att vara utan mobiltelefon var ju inte att tänka på så du har lånat en kompis gamla telefon och köpt kontantkort under tiden din mobil har varit inlämnad. Samtidigt har du fått räkningar för abonnemanget som tillhör den inlämnade mobilen. Hur gör du nu?

1. Eftersom du inte betalar något för reparationerna så kan du inte kräva att få någon ersättning för dina utlägg. Du väntar tills felet är åtgärdat.
2. Det funkar bra med den lånade mobilen så du väntar tills felet är lagat.
3. Du kräver ersättning för de mer kostnader du fått på grund av kontantkortet.
4. Du kräver ersättning för kostnader som du har haft för kontantkortet och abonnemanget samt kostnader för bussresorna till och från affären. Om felet fortfarande är kvar efter den andra reparationen kräver du dessutom en helt ny mobiltelefon.

Konsekvenser:

1. Ekonomi: -500 kr
2. Ekonomi: -500 kr
3. Ekonomi: 0 kr
4. Ekonomi: 0 kr

Frågeställningar att arbeta med:

Upprepade reparationer

Lång reparationstid

Ersättning för utlägg

Fel orsakade av kund eller fel som fanns från början

Reparation eller ny produkt

Medveten Shopping

Vårterminen har gått snabbt och det börjar närma sig skolavslutning med stormsteg. Du är bjuden på en fest till helgen och det känns jätteroligt. Alla dina kompisar ska dit och många tror att det här blir årets fest. Vad som dock känns mindre roligt är din garderob. Du har verkligen ingenting som du känner att du vill ha på dig på festen. Detta måste det verkligen bli ändring på. Så efter skolan tar du med dig en kompis och ni går ner på stan för att shoppa. Ni går in och ut genom varenda affär och efter några timmar har du hittat några olika alternativ som du gillar. Vad väljer du?

1. Kläder ifrån *Zingo X*. En riktigt dyr och trendig märkesaffär.
2. Kläder ifrån *Darlings*. En ganska billig affär där många på skolan handlar.
3. Kläder ifrån *Ellas Secondhand*. Coola och ovanliga begagnade kläder. Billigt!
4. Kläder ifrån *Urban Conscience*. Affär som säljer ekologiska och rättvisemärkta kläder. Lite dyrare kläder men tillverkade på ett bra och schysst sätt.

Konsekvenser:

1. Ekonomi: -1000 kr
2. Ekonomi: -500 kr
3. Ekonomi: -200 kr
4. Ekonomi: -700 kr

Frågeställningar att arbeta med:

Barnarbete
Rättvisemärkt
Ekologiskt

Ringsignaler

För några veckor sedan satt du och slökollade på TV. Plötsligt såg du en riktigt bra reklam ifrån FUN TIME som berättade om hur du gratis kunde få en massa coola ringsignaler till din mobil. Du tvekade inte att skicka ett sms till numret i reklamen. Det dröjde inte länge innan du började ladda hem ringsignal efter ringsignal. I början tyckte du det var kul, men sen tröttnade du och nöjde dig med de signaler du hade. Efter några veckor kom chocken när du fick räkningen. Det visade sig att när du skickade det första sms:et till företaget gick du med på att prenumerera på signaler till en kostnad på 100 kronor i veckan. Du var även bunden till detta i minst 2 månader till. Den information hade stått i väldigt liten text i reklamen som hade varit omöjlig att läsa. Vad gör du?

1. Kontaktar företaget och hävdar att du inte visste att du sagt ja till en prenumeration.
2. Kontaktar företaget och berättar att du inte är 18 år och inte kan ingå avtal och därför vill häva köpet.
3. Behåller prenumerationen och ser till att beställa hem signaler för de 100 kronorna i veckan som prenumerationen kostar. Det är alltid häftigt med nya signaler.
4. Avslutar prenumerationen och betalar tills bindningstiden är slut.

Konsekvenser:

1. Ekonomi: -400kr
2. Ekonomi: 0 kr
3. Ekonomi: -400 kr
4. Ekonomi: -400 kr

Frågeställningar att arbeta med:

Vilseledande marknadsföring
Åldersgräns
Bindningstid
Uppsägningstid
Avtal

Kollektivtrafik

Klockan 19:15 en sommardag ringer din kompis och frågar om du vill komma och spela ett nytt tv-spel. Ni har båda sett fram mycket mot att spela spelet, och nu har det äntligen kommit.

Du har ett sommarkort, fast är inte säker på om biljetten gäller hela dygnet. När du köpte kortet sa dock personen på försäljningsstället att du kunde åka *hela* sommaren med kortet och inget om att det bara gällde vissa tider. Att resa på sms-biljett till din kompis kostar 100 kronor tur och retur.

Din kompis säger att du kan åka på sommarkortet och ifall det blir biljettkontroll och kortet inte visar sig gälla, kan du alltid påpeka att du inte visste utan att du fick felaktig information vid inköpsstället.

Hur gör du? Du är verkligen pepp på att få spela det nya tv-spelet, men samtidigt kostar ju resan en del.

1. Säger till din kompis att du inte har råd att åka och att du är ganska säker på att kortet enbart gäller dagtid, så du stannar hemma.
2. Åker med sms-biljett för 100 kr.
3. Åker med sommarkortet. Eftersom du fick information om att kortet gäller hela sommaren, så är du säker ifall det blir biljett kontroll.
4. Åker fast du tror att kortet inte gäller, men har mobilen redo ifall det blir biljettkontroll - i så fall köper du en mobilbiljett direkt.

Konsekvenser:

Lärarinstruktion: *Berätta att det kommer en biljettkontrollant på vägen hem från kompiserna.*

1. 0kr
2. - 100 kr
3. - 1200 kr (Tilläggsavgift vid biljettkontrollen)
4. - 1300 kr (Tilläggsavgift vid biljettkontrollen plus kostnaden för sms-biljetterna)

Frågeställningar att arbeta med:

Kundens ansvar för biljettens giltighet

Mobilbiljett och kontoladdning: köp när du går

Tilläggsavgift - överklagande

Paketresan

För era födelsedagspengar köper du och en kompis en sista-minuten-resa hos en researrangör. Du är glad att ni hade råd att åka, och såg fram mycket emot resan.

Precis innan ni kom hade turistorten som ni besöker drabbats av ett kraftigt oväder. Hotellet som ni ska sova på fick fler fönsterrutor förstörda men reparationerna är igång och ni fick veta att rummet som ni ska sova i inte har några skador.

Under vistelsens första dag går ni barfota i hotellet och du trampar på några vassa glasbitar på golvet. Det blir ett ganska äckligt sår som måste sys. Ni får hjälp av hotellreceptionisten att ringa en läkare.

Läkaren ger dig en bedövningsspruta och medan hon syr ihop såret, säger hon att du varken får bada eller gå utan kryckor - annars riskerar såret att rivas upp.

Till råga på allt meddelar läkaren att ni nu måste betala 1200 kr för besöket och antibiotika! Som om semestern inte redan var förstörd.

Du och din kompis diskuterar hur ni ska göra. Din kompis berättar att researrangören ansvarar för att ni får en bra semester, men du är lite osäker på hur långt det ansvaret egentligen sträcker sig. Det var ju trots allt bara frågan om en olycka, som ingen hade kunnat förutse. Eller?

1. Gör det bästa av situationen - det går faktiskt att ha roligt ändå, trots missöden. Olyckor sker, det är inget att göra åt!

2. Du ber researrangören ersätta vad det kostat dig att gå till läkaren. Du glömde be läkaren om kvitto.

3. Du tar med dig kvitto på läkarbesöket och visar upp detta för researrangören, förklarar vad som hände och att du vill få ersättning för den extra kostnaden.

3. Du tar med dig kvitto på läkarbesöket hem till Sverige. Efter semestern kontaktar ni researrangören och begär ersättning för hela resan, läkarbesöket, medicin samt ersättning för sveda och värk.

Konsekvenser:

1. Ekonomi: - 1200 kr (*Du står själv för kostnaden för läkarbesöket och medicinen*)
2. Ekonomi: -1200kr (*Researrangören kan inte ge dig ersättning när du inte tagit med kvitto*)
3. Ekonomi: 0 kr (*Mot uppvisande av kvitto är researrangören villig att ersätta dig för utgiften i samband med läkarbesöket.*)
4. Ekonomi: 0 kr (*Du kan bara få ersättning för läkarbesöket, inte få resan återbetald.*)

Frågeställningar att arbeta med:

Researrangörens ansvar gentemot kund

Läkarbesök i främmande land

Kompensation vid skada när du betalt för en resa

Inställd resa pga. sjukdom eller skada

Flygresa

Du har tagit flyget till en annan svensk stad och ska nu resa hem. Biljetten kostade 400kr. På flygplatsen får du veta att ett vulkanutbrott orsakat ett ovanligt problem: Det är så mycket aska i luften att inga plan kan lyfta.

Du får vänta i tre timmar på flygplatsen innan du till sist får veta att flygbolaget kommer erbjuda resenärer att åka tåg istället. Tågresan tar 8 timmar, jämfört med flyget som tar 45 minuter.

En resenär på flygplatsen som skulle ha åkt med samma flyg som du talar upprört i telefon med någon bekant, och du hör hur denne säger att flygbolaget är skyldigt att ordna med likvärdig transport. Tåg, menar personen, är inte likvärdigt.

När du frågar personal på flygplatsen om ersättning för resan säger de att ett vulkanutbrott räknas som extraordinära omständigheter som företaget inte har någon kontroll över, och de är därför inte skyldiga att ersätta resenärer som blivit strandsatta.

Under tiden du väntar blir du hungrig, och köper ett mål mat på restaurangen på flygplatsen och lite fika. Det kostar 150 kronor totalt.

Hur gör du?

1. Du tar erbjudandet om att åka tåg även om resan tar lång tid.
2. Du tar erbjudandet om att åka tåg även om resan tar lång tid. Efteråt mailar du flygbolaget kopior på kvittot från restaurangbesöket, och ber om ersättning för utlägg under väntetiden.
3. Du avböjer erbjudandet om att åka tåg utan väntar ytterligare några timmar, tills flygen börjar gå igenom, och bokar en ny flygresa för 600 kr. Flygbolaget är skyldiga att ersätta dina kostnader.
4. Då resan inte håller den standard du betalat för är flygbolaget skyldiga att återbetala dina biljetter. Du tar erbjudandet om att åka tåg, men ber sedan om ersättning för både resan och visar upp kvitto från restaurangbesöket.

Konsekvenser:

1. -150 kr
2. 0 kr (*flygbolaget betalar maten*)
3. -200 kr (*flygbolaget ersätter inte kostnaden för ny resa, men återbetalar din ordinarie resa. $600 - 400 = 200$ kr*)
4. 0 kr (*får ersättning för maten, men inte resan*)

Frågeställningar att arbeta med:

Rättigheter om du blir strandsatt under resa

Skillnad mellan flygresa och paketresa

Om flygbolaget får i konkurs

Force major – vad räknas som 'extraordinära omständigheter'

